

**NUAR H'AMMI T'SITDIBI NUYA M'OTE R'A MENGÚ H'OI NEYA AFROMEXICANAS  
H'AR H'AI MM NUEVO LEÓN**

**TH'OTDI N'NA**

**NUYA GATH'O ET'DE**

**H'ENSE N'NAR TH'UTSI**

**Th'utsi 1.-** Nunar H'ammi t'sitdibi d'da et'e gath'o ya h'oi paga toh'i mm mengú, n'ne r'a hmä t'sitdibi r'a th'utsi 2º nuar Th'otdi t'sitdibi Th'utsi h'ar Xani h'ai Mondase near T'sadi r'a Nuevo León. Pat'si nuar et'de , d'da k'uatí, d'da h'andi, n'ne d'da mat'di ya mote neya b'bodi r'a b'beh'e, ya mengú h'oi neya afromexicanos, nuar et'de d'da h'oki n'nar xani h'ai neya tt'elo xani h'ai mm Nuevo León.

Nuar wani f'feni pa d'da hmä t'tugu d'da k'upa ya th'utsi nunar T'sitdibi gue d'da monse xi h'oni r'a mengú h'oi wa r'a afromexicana. Nuar mote d'da monse xi h'oni r'a mengú h'oi wa r'a afromexicana k'oya t'ñowi wa wanise, k'oya th'awi et'de wa ya ngú t'sitdibi pat'si h'agar mengú

**Th'utsi 2.-** Par h'oki n'nar et'de r'a T'sitdibi ga etih'i r'a:

- I. **Afromexicanos:** Ya mutsi, mengú pat'si r'a t'yii africano b'bikua mm Monda. Ga monh'i ya h'oi afromexicanos nugu, pat'si n'nar t'sende m'mui r'a mengú, tempab'bi, th'utsi, hmä wam n'na , d'da monse gear mengú africano war afrodescendiente, d'da et'e nuya h'uadi monwa.  
Nixi r'a th'ñoki nuar th'utsi monwa, nunar T'sitdibi h'ense d'da et'de paya h'oi wa ya mengú d'da th'okua wa b'bikua h'am xani h'ai;
- II. **Mutsi Monda:** Mutsi Monda ya Mengú H'oi, par et'de n'nu monwa h'ar T'sitdibi r'ar Mutsi Monda nuya Mengú H'oi
- III. **M'ote:** Nuya m'ote ya h'oi, nuya bāth'o et'de wa h'enseyi, d'dan h'awa:
  - a. **M'ote:** Nuya m'ote h'oi: nuya t'saki neya toh'o pat'si gath'o ya h'oi, ne nub'bu d'da bādi h'inda b'bui n'nar h'oi; n'ne

- b. M'ote h'ense d'da h'awa:** k'o nuya h'oi neya mengú h'oi wa ya afromexicanos ya b'bi tagui h'abbu wa ya d'da monse guear mengú n'ne d'da hmä, d'da h'abbu, d'da koxä r'a t'su pat'si r'a 'yäi h'aya mengu h'oi wa ya afromexicano;
- IV. **Xani h'ai:** Nuar Xani h'ai Mondase near T'sadi r'a Nuevo León.
- V. **H'oi. Gueya xani h'ai,** mengú wa ya h'ai h'oi d'da, pat'si n'nar tempab'bu t'ñu kom n'un ya mengú m'mi b'bikua n'ne h'immä t'sekua ya b 'beh'e b'bi b'bikua n'ne b'bi koh'ua ya h'ai, n'ne hmä h'ingui th'awi num r'a ya mengú b'bikua h'ar h'ai wa h'annar xani. Nub'bia ya h'ingui mondawa h'aya mengú b'bui n'ne pat'sibia r'a k'uatì, nuar t'e near u'ti ya r'ayo mengú h'oi ya h'ai ya welo n'ne h'amb'bu e'ya mengú pa d'da b'bu r'a t'xaki pawì ya t'ñowi, n'ne nuya et'de f'feni, ya mutsi t'sidibi n'ne gath'o nuya monda t'sitdibi. D'dar mengú h'oi n'nu tugu, pat'si n'nar f'feni mengú, ya welo, r'a th'utsi onum r'a, d'da n'ne d'da monse r'a mengú h'oi, nub'bu d'da h'awa r'a th'utsi monwa.
- N'ne nixe r'a th'ñoki nuar th'utsi monwa, nunar T'sitdibi d'da pat'si nuya h'oi wa ya mengú h'oi d'da th'okua wa b'bikua h'ar xani h'ai;
- VI. **Mutsi t'sitdibi Mönda:** Mutsi t'sitdibi Mönda nuya Mengú H'oi, n'nuar th'awi th'utsi n'un hmä h'ar T'sitdibi r'a Mutsi t'sitdibi Mönda nuya Mengú H'oi
- VII. **Tt'elo xani h'ai:** Nuya Tt'elo xani h'ai r'a Xani h'ai Mondase near T'sadi r'a Nuevo León;
- VIII. **Th'odi h'oi wa afromexicanos:** Gueya h'oi b'bi h'uani ya th'owi h'oi wa afromexicanos, n'ne b'bi et'de un hmä nuya t'sitdibi n'ne nuya h'oki ne nuya et'de;
- IX. **Ngú t'sitdibi:** R'a Ngú t'sitdibi r'a Th'awi n'ne r'a K'omi.
- X. **Th'utdi t'sitdibi m'bä:** Mutsi ya h'ammi t'sitdibi ya th'utsi ya hmä ya pat'si et'de f'feni ya mengú h'oi wa ya afromexicanos h'oki p'pa d'da e'te h'aya mengú, ya p'pafì n'ne p'pa d'da h'ua ya th'ñoki, nub'bu h'ingui d'da t'soni ya mote ya b'beh'e, ya mengú h'oi wa ya afromexicanos; n'ne
- XI. **Et'de neya h'oki:** N'nu h'a d'da mih'i ya th'otdi t'sitdibi m'bä n'ne gueno hmä tugu ar mengú h'oi wa ya afromexicanos.

**Th'utsi 3.-** Nuya mengú h'oi n'ne ya afromexicanos pat'si ya mote d'da et'de nuya b'bodi b'bi t'so ya welo xinkä tugu d'da wat'di wa tem'mi d'da xifi. D'da hab'bu n'ne d'da k'oxa r'a t'su nuya h'oki et'de p'pa d'da xinth'ñoki wa n'ne nuya et'de p'pa d'da t'tä r'a boh'o nuevoleonese p'po ya p'pafì n'ne b'bafì.

Nuar h'o p'pa h'intu d'da wat'di n'ni temmi d'da xifi ya gath'o mote pat'si r'a menguwa h'inda t'sonni n'ni xi n'na ch'iti n'nu ya d'da et'de n'ne d'da h'okunar h'ammi T'sitdibi.

**Th'utsi 4.-** Nuya mengú h'oi n'ne ya afromexicanos pat'si ya mote d'da k'omi k'onnum r'a n'naño f'feni. Nuar Xani h'ai neya tt'elo xani h'ai h'inda et'de, d'da fat'si wa d'da h'oki n'nar toh'o th'utsi d'da n'ne d'da u'tä num n'naño r'a f'feni n'neño war t'sadi, p'pa d'da t'songa n'nar mengú h'oi, wa d'da n'ne d'da h'uar n'un r'a mengu h'oi wa ya afromexicano.

**Th'utsi 5.-** Nuya mengú h'oi n'ne ya afromexicanos pat'si ya mote d'da t'tuni r'a fat'si k'oar boh'o wa n'nar b'odi p'pa d'da h'ab'bu d'da h'o ya d'da et'de ya mote.

**Th'utsi 6.-** Nuar Xani h'ai neya tt'elo xani h'ai pat'si r'a t'sitdibi, h'amb'bu b'bu nuya mengú h'oi wa ya afromexicanas, d'da e'te n'ne d'da et'de ya mutsi fatsi p'pa d'da h'amb'bu n'un gath'o ya mutsi t'sitdibi, ngú t'sitdibi neya tt'elo ngú t'sitdibi d'da pat'si ya h'oi d'da p'po nuya th'ñoño ya n'naño h'oi neya afromexicanas d'da k'upa n'nu r'a h'ai h'amb'bu b'bui.

**Th'utsi 7.-** Nuar Xani h'ai neya tt'elo xani, d'da et'de ya h'oki pat'si h'amb'bu t'yo, n'ne n'nu d'da b'badí p'pa xi h'oni d'da et'de n'nu monwa h'ar h'ammi T'sitdibi, n'ne d'da e'te n'un gath'o ya mote pat'si ya mengú h'oi n'ne ya afromexicanas.

## **TH'OTDI YOH'O**

### **NUYA MOTE PAT'SI YA MENGÚ H'OI N'NE YA AFROMEXICANAS**

#### **TH'UTSI I**

#### **NUYA MOTE R'A TH'ÑOÑO, YA B'ODI WELO, TUGU N'NA NEYA TH'UTSI**

**Th'utsi 8.-** Nuya mengú h'oi n'ne ya afromexicanos pat'si ya mote d'da t'so h'ab'bu wa d'da n'ne d'da t'tä ya h'oki b'odi ya welo p'pa d'da h'ab'bu d'da koh'i n'ne d'da k'uatí tuguo, d'da h'ab'bu n'ne ya mote p'pa d'da p'po tuguo. Nuya th'ñoño ya mengú h'oi wa ya afromexicanas, d'da th'awi nuar th'ñoño Mõnda p'pa gath'o ya b'bafí t'sitdibi nuwa h'ar xani h'ai.

D'da xak'ua r'a th'ño nub'bu d'da et'de wa d'da h'oki nuar t'sitdibi wa n'nar h'oi d'da n'ne d'da u'tä num n'naño r'a f'feni h'a ya mengú h'oi, wa ya afromexicano.

**Th'utsi 9.-** Nuya mengú h'oi n'ne ya afromexicanos pat'si ya mote p'pa ya th'ñoño neya b'odi ya welo t'yii d'da koi'hi, n'ne d'da et'de nuya h'oki p'pa d'da pat'si r'a t'sadi nuya et'de neya h'oki.

Nuar Xani h'ai, k'o ya ngú t'sitdibi pat'si r'a b'bafí d'da fat'si ya mengú h'oi n'ne ya afromexicano d'da k'uatí, d'da k'o h'ab'bu, d'da h'andi n'ne d'da t'tä nuya b'odi welo pat'si b'bia n'ne r'a h'andi nuya ngú b'bi t'so h'ar h'ai ya welo, ya ngú xi t'su neya h'ai h'amb'bu

xadi. N'ne d'da h'ab'bu, k'oar faxte ya mengú h'oi n'ne ya afromexicano, d'da et'de r'a matdi p'par h'oki , r'a k'uatí n'ne r'a t'tä ya ngú b'odi p'pa gath'o ya h'oi.

**Th'utsi 10.-** Nuya mengú h'oi n'ne ya afromexicanos pat'si ya mote d'da et'de n'un d'da n'ne koar anxa n'ne nuya t'su f'feni.

**Th'utsi 11.-** Gue n'nar mote ya mengú h'oi n'ne ya afromexicanos d'da t'ñowi tugu d'da n'ne p'pa d'da h'oki n'ne d'da k'uatí y'a th'ñoño, ya h'oki, h'oki n'ne d'da et'de, b'bitu, tuh'u, n'nei, t'dongo ya welo n'ne gath'o ya et'de d'da h'oki ya b'odi welo n'ne tuguo.

**Th'utsi 12.-** Nuya mengú h'oi n'ne ya afromexicanos pat'si ya mote d'da e'te, d'da k'uatí n'ne d'da u'tä nuya h'oki d'da et'de p'pa d'da pat'si n'nar t'sitdibi mengú, nub'bu d'da e'te r'a hmä n'un gath'o ya h'oi b'bi t'dah'i xi th'otsi h'ar Th'otdi t'sitdibi Th'utsi r'a Xani h'ai ya T'ñowi m'mi Mönda,, nuya koh'i ya h'ammi t'sitdibi pat'si ya m'mi mönda hmä ya mote n'nu gath'o ya h'oi near Th'otdi t'sitdibi Th'utsi h'ar Xani h'ai Mondase near T'sadi r'a Nuevo León.

**Th'utsi 13.- D'da e'te ya** Th'otdi t'sitdibi m'bä pat'si ya mengú h'oi neya afromexicanos ya d'dar t'sitdibi ya et'de mengú, h'amb'bu b'bui n'ne gath'o n'nu d'da et'de p'pa d'da p'po temmi d'da p'pafi, n'ne d'da t'tä p'pa d'da h'ua ya th'ñoki.

**Th'utsi 14.-** Nunar T'sitdibi d'da e'te n'ne d'da h'a d'da t'tä nuya mote ya mengú h'oi neya ya afromexicanos, p'pa d'da h'okise r'a t'sitdibi, d'da mondase, d'da th'ose r'a h'oi, d'da hmä tuguo, d'da pat'sise r'a t'sitdibi n'ne n'nuar h'uani tugu d'dar t'sitdibi ya mengú h'oi neya afromexicanos, n'nub'bu h'ingui d'da t'songar Th'otdi t'sitdibi Th'utsi r'a Xani h'ai ya T'ñowi m'mi Mönda,, nuya koh'i ya h'ammi t'sitdibi pat'si ya m'mi mönda hmä ya mote n'nu gath'o ya h'oi near Th'otdi t'sitdibi Th'utsi h'ar Xani h'ai Mondase near T'sadi r'a Nuevo León, pa d'da:

- I. D'da h'uani n'nu ya t'ñu m'bä p'pa d'da t'ñoh'i n'ne n'un d'da et'de h'amb'bu b'bui, d'da t'tä r'a boh'o, r'a th'utsi n'ne n'un ya b'odi ya welo;
- II. D'da h'oki nuya mengú e'te t'sitdibi n'ne n'un gath'o h'oki p'pa pat'si r'a t'sitdibi.
- III. D'da h'uani k'oya t'sitdibi, n'ne ya et'de wa ya h'oki b'bi u'tä ya welo, tugu d'da k'oar t'sitdibi ya mengú h'oi wa ya afromexicanos, n'nu d'da bath'o, p'pa d'da h'ab'bu d'da h'oku ya mote, n'ne d'da et'de xi th'ño p'pa k'e n'nu gath'o r'a h'oi d'da n'ne tugu d'da h'uani d'da th'awi:
- IV. D'da h'oki, d'da k'uatí n'ne d'da et'de d'da t'tä y'a th'ñoño, ya b'odi n'ne n'un gath'o ya et'de d'da h'oki ya b'odi welo n'ne tuguo.
- V. D'da k'uatí n'ne d'da h'oki xi th'ño h'amb'bu b'bui;
- VI. T'saki p'pa d'da m'mi r'a t'ñu p'pa tem'mi d'da pat'si;

- VII. T'saki p'pa d'da m'mi nuya h'oki et'de th'utsi t'sitdibi d'da h'oki r'a Xani h'ai k'oya ngú t'sitdibi d'da k'upa; n'ne
- VIII. T'saki p'pa d'da pat'si gath'o r'a t'sitdibi r'a Xani h'ai.

**Th'utsi 15.-** P'pa nuar h'oki d'da mondase, ya mengú h'oi ne ya afromexicanos d'da pat'si r'a mote d'da h'uani , nuya n'ño mengú, tugu d'da th'odi h'ar mutsi t'sitdibi b'bui.

Nuya mutsi t'sitdibi ya Tt'elo h'ai h'amb'bu b'bu ya mengú h'oi ne ya afromexicanos, d'da h'oki ya mutsi t'sitdibi wa tugu d'da e'te p'pa n'nar h'oki; nuya h'oi t'sitdibi wa n'nun pak'ua d'da e'te h'ar h'oki nuya h'oki neya et'de ya mengú h'oi ne ya afromexicanos.

**Th'utsi 16.-** nuya mengú h'oi ne ya afromexicanos pat'si r'a mote d'da äa n'nar h'utdi ya d'da bath'o n'nar pat'si b'odi ya welo, nuya f'feni, ya t'su wa ya anxa ya hinb'bi h'agui b'bi h'oki.

## TH'OTDI NUAR T'XADI P'PA GATH'O YA MENGÚ

**Th'utsi 17.-** Nuar Xani h'ai, k'oya mutsi t'xadi, d'da h'oki d'da t'tä k'enu ya mengú h'oi neya afromexicanos, d'da pat'si r'a th'ogui h'ar t'xadi b' bath'o, p'pa gath'o ya mengú k'oar u'tä ya yoh'o th'ñoño nuar th'ñomfo r'a 'ñä t'sitdibi mönda n'ne nuya th'ñoño ya mengú h'oi neya afromexicanas.

Nuya mengú h'oi neya afromexicanas pat'si r'a mote d'da u'tä d'da meya tem'mi hmä ya h'ammi, near th'utsi h'ar th'ñoño n'ne nuar th'ñomfo r'a 'ñä t'sitdibi mönda.

**Th'utsi 18.-** Nuar Xani h'ai d'da pat'si r'a t'sitdibi d'da h'andi k'enuar t'xadi p'pam gath'o wa p'pa h'ense r'a d'da pat'si r'a h'oki r'a meya gath'o ya mengú, nuya n'ñaño th'ñoño n'ne nuar e'te nuya n'ñaño ya 'ño p'pa d'da faxte ga poh'i nega teh'i ya th'ñoño ya mengú h'oi neya afromexicanas n'ne ya p'ede. Nuya t'sitdibi t'xadi d'da pat'si r'a h'oki d'da hmä ya b'odi neya th'ñoño ya mengú h'oi wa ya afromexicanas, d'da bath'o h'amb'bu b'bui.

**Th'utsi 19.-** Nuar Xani h'ai, k'oya ngú t'sitdibi, d'da pat'si r'a t'sitdibi d'da h'oki nuya h'ammi hmä tem'mi ya b'odi d'da u'tä n'ne n'nu d'da u'tä ya t'xadi t'sitdibi p'pa d'da meya ya b'odi n'ne tugu ya mengú h'oi, nuya n'ñaño th'ñoño, n'nu et'de r'a t'saki, r'a t'saki tempab'bu, nuya

hmä tem'mi d'da h'oki neya b'odi ya mengú h'oi neya afromexicanos,n'ne d'da h'ab'bu nuar möte hmä nuar th'otdi t'sitdibi.

Nuar Xani h'ai, d'da 'ñowi r'a Mönda t'sitdibi, d'da et'de ya h'oki p'pa d'da b'bu n'nar t'xadi p'pam gath'o ya mengú h'oi neya afromexicanos.

**Th'utsi 20.-** Nuar Xani h'ai k'oya ngú t'sitdibi, d'da pat'si r'a t'sitdibi d'da, et'de ya h'oki p'pa d'da b'bu n'nar faxte boh'o p'pa ya bot'si neya xutsi p'pa nuya mengú h'oi neya afromexicanos, n'nu gath'o h'aya r'etde r'a t'xadi.

D'da h'ab'bu n'ne, nuya döta h'oi d'da mengú h'oi neya afromexicanos, d'da pat'si n'ne nuar möte, p'pa nuar meya n'ne d'da h'uar b'odi, d'da h'ab'bu nuar Xani h'ai neya Tt'elo xani h'ai d'a faxär Mönda t'sitdibi k'oar Ngú t'xadi Mönda p'pa nuar T'xadi nuya Döta h'oi.

**Th'utsi 21.-** Nuya mengú h'oi neya afromexicanos pat'si r'a th'awi möte p'pa d'da t'tuni r'a boh'o p'pa d'da h'oki nuya ngú t'xadi n'ne nnu d'da p'par t'xadi. Nuar Xani h'ai d'da pat'si r'a et'de d'da h'oki n'nar möte.

**Th'utsi 22.-** Nuya mengú h'oi neya afromexicanos pat'si r'a möte d'da t'tuni r'a xani n'nar xani nuya h'oki ya h'ammi d'da hmä tem'mi d'da et'de h'ar t'xadi d'da u'nä nuya menú, b'bupbi.

### TH'OTDI III

#### NUYA MÖTE B'BAFÍ

**Th'utsi 23.-** N'nu h'ar Xani h'ai, nuya ngú t'sitdibi n'ne n'nu h'ingui ya t'sitdibi d'da e'te nuya möte ya mengú h'oi neya afromexicanos p'pa d'da pat'si ya th'awi kitdi r'a p'pafí, n'ne ne ya wani p'pafí d'da th'utsi p'pa d'da t'tä h'ar p'pafí, d'da t'tuni n'nar h'utdi d'da th'awi ya d'da h'oki n'nar th'awi p'pafí,d'da h'andi n'ne n'nar th'uki p'pafí.

Nuar Xani h'ai neya Tt'elo xani h'ai, d'da 'ñowi r'a Mönda t'sitdibi,p'pa d'da h'andi xi th'ño nuya p'pafí d'da hmä ya mengú h'oi neya afromexicanos, d'da et'de n'nu monwa h'ar T'sitdibi p'pa d'da pat'si ya möte h'andi d'da b'bu xi th'ño gath'o ya h'oi neya menú.

Nuar Xani h'ai neya Tt'elo xani h'ai, d'da 'ñowi r'a Mönda t'sitdibi, p'pa d'da h'andi xi th'ño ya mengú h'oi neya afromexicanos p'pa h'inda pat'si ya n'naño hmä d'da et'de d'dan t'tuni k'oya möte h'oi.

**Th'utsi 24.-** N'nu h'ar Xani h'ai, k'oar Ngú t'sitdibi r'a P'pafí, et'de r'a hmä d'da t'tä ya mte b'baí n'ne d'da u'nä ya et'de h'oki p'pa d'da ut'ä r'a p'pafí n'ne d'da u'nä r'a p'pafí h'aya mengú h'oi neya afromexicanos.

Nuya et'de h'oki d'da h'andi tem'mi ya b'baí et'de ya h'oi p'pa d'da t'tä r'a boh'o, r'a b'bui, ya f'feni mengú n'ne n'nu hingui pat'si ya h'oi.

**Th'utsi 25.-** Nuya t'sitdibi pat'si ra h'oki nuar xani h'ai wa ya tt'elo xani h'ai, d'da 'ñowi r'a Mönda t'sitdibi p'pa k'uatí n'nuar ch'ala t'tä ya bot'si neya xutsi ya mengú h'oi neya afromexicanos, et'de r'a hmä p'pa d'da h'ab'bu r'a p'pafí d'da et'de d'da th'awi n'nu h'oki mm r'a ya h'oi, n'ne n'nu hmä ya h'ammi t'sitdibi r'a b'baí h'okuwa. N'ne ne, d'da h'andi r'a p'pafí et'de h'ar ngú mengú p'pa h'inda t'so r'a t'xadi.

**Th'utsi 26.-** N'nu gath'o r'a h'oi d'da n'ne d'a är t'sitdibi, h'ar t'sitdibi pat'si r'a p'pafí d'da e'te, nuya th'ñoki pat'si ya p'pafí ya mengú h'oi neya afromexicanos d'da p'pafí h'amb'bu watdi n'ne tem'mi xifi, hingui th'awi ya et'de wa d'da et'de d'da dath'i wa tem'mi d'da th'o r'a h'oi h'itsa d'da et'de p'pafí, wa n'ne, b'bi watdi p'pan d'dan 'p'pafí, hingui n'ne d'da u'nä ya h'ammi hmä tugu, hingui h'undar boh'o, wa n'nu gath'o d'da, t'songa n'nu ya mte.

Nuya t'sitdibi nuar xani h'ai wa ya tt'elo xani pat'si nuar h'oki, d'da u'när faxte d'da bath'o p'pa d'da ti'h'i r'a t'sitdibi ya mengú h'oi neya afromexicanos, k'oar faxte t'sitdibi d'da h'ab'bu.

## TH'OTDI IV

### NUYA MTE R'A CH'ALA

**Th'utsi 27.-** Nuya mengú h'oi neya afromexicanos pat'si r'a mte d'da t'tuni nuya rt'de ch'ala r'a h'oi near f'feni, n'ne d'da h'ab'bu n'ne r'a faxte mengú xinke tugu d'a watdi wa tem'mi d'da xifi n'ne d'da t'tuni k'oar th'ñoño n'ne n'nar wani faxte, nuya faxte n'ne nub'bu d'da n'ne d'da h'oki k'oya b'beh'ö t'sibi.

**Th'utsi 28.-** Nuya t'sitdibi nuar xani h'ai wa ya tt'elo xani pat'si mengú h'oi waya afromexicanos d'da et'de r'a hmä ya et'de h'oki p'pa d'da t'tä n'ne d'da k'uatí nuya nit'hi ya welo, ya d'da h'oki h'amb'bu d'da et'de n'nunar p'pafí. N'ne ne, d'da u'nä r'a faxte t'sitdibi p'pa tugu d'da xifi, tem'mi ya döni d'da mutsi n'ne h'amb'bu r'a mengú ya döni n'ne n'un ya nith'i d'da hoki, xinki d'da t'songa ya t'sitdibi hmä h'aya h'ammi t'sitdibi b'bui. D'da h'ab'bu n'ne, d'da et'de ya ho'ki p'pa d'da h'oni n'ne ut'ä nuya h'oi et'de nunar h'oki ya nith'i ya welo, k'oar h'andi near k'omi h'amb'bu b'bui.

**Th'utsi 29.-** Nuya nith'i ya welo ya mengú h'oi neya afromexicanos d'da et'de k'oar th'andi xi th'ño, p'pa d'da faxte nuar et'de h'oki d'da et'de r'a nith'i. Xinki nuna d'da et'de ra p'pafi r'a Xani h'ai d'da u'nä ya mote t'sitdibi r'a ch'ala.

**Th'utsi 30.-** Nunar Xani h'ai d'da faxte d'da wingui xi th'ño ya mengú h'oi neya afromexicanos k'oya et'de h'oki r'a wini, k'oar th'andi r'a mengú botsi.

## TH'OTDI V

### NUAR MOTE TEM'MI D'DA PAT'SI, YA H'OKI T'SITDIBI NEYA CH'ALA H'AI

**Th'utsi 31.-** Nuar Xani h'ai neya tt'elo xani h'ai d'da hmä nuya faxte d'da b'ath'o p'pa d'da u'nä ya mengú h'oi neya afromexicanos d'da pat'si n'nar wani ngú. P'pa d'da h'okuni d'da et'de h'oki h'ense b'ath'o, d'da pawu nuar koi'hi t'sitdibi d'da e'te.

**Th'utsi 32.-** Nuar Xani h'ai neya tt'elo xani h'ai d'da tih'i ya t'saki neya u'tä b'ath'o p'pa d'da h'undi, ya d'da n'ne d'da t'äi , d'da h'oki wa d'da et'de xi th'ño n'nar ngú, p'pa nuya mengú h'oi neya afromexicana.

**Th'utsi 33.-** Nuar Xani h'ai neya tt'elo xani h'ai d'da hmä nuya et'de h'oki p'pa d'dar t'sadi neya t'tä r'a t'sidi ya mote t'sitdibi pat'si gath'o ya hoy r'a deh'e wani t'si, n'nu d'da mä ya t'sonte deh'e, r'a t'sibi nem r'a ya mote t'sitdibi d'da faxte d'da t'tä xi th'ño gath'o ya mengú h'oi neya afromexicanos.

**Th'utsi 34.-** Nuar Xani h'ai neya tt'elo xani h'ai n'ne nuya mutsi ngú pat'si r'a t'sitdibi d'da h'andi r'a ch'ala h'ai, k'oya hmä ya h'ammi t'sitdibi d'da h'oki, d'da 'nä n'ne d'da koh'i k'oya mengú h'oi neya afromexicanos nuar th'uki ya et'de h'oki d'da faxte p'pa d'da k'uatí h'amb'bu b'bui, d'da h'ab'bu xi h'oni d'da k'uatí r'a t'saki.

## TH'OTDI VI

### NUYA TH'ÑU Y'A 'ÑÄH'I

**Th'utsi 35.-** Nuya mengú h'oi neya afromexicanos pat'si r'a mote d'da et'de ya th'ñu ya 'nähi h'aya th'ñoño k'oya hmä. Nuae Xani h'ai d'da t'ñowi k'oya t'sitdibi neya ngú t'sitdibi mönda, n'ne d'da faxte n'un d'da b'ath'o p'pa d'da h'oki nuar mote.



**Th'utsi 36.-** Nuar Xani h'ai neya tt'elo xani h'ai n'ne nuya m<sub>u</sub>tsi ngú 'ñä,d'da et'de r'a matdi n'nu gath'o ya 'pä nuya hmä h'aya et'de h'oki t'sitdibi nuya b'odi ya welo, nuya h'oki neya et'de ya mengú h'oi neya afromexicanos, n'ne ne ya et'di h'oki h'aya th'ñoño ya mengú h'oi neya afromexicanos , N'ne d'da h'andi d'da pat'si ya hmä;

- I. Nuya n'naño mengú b'bikua h'ar Xani h'ai;
- II. Nuya et'de xi th'ño ya m<sub>o</sub>te p'pa tem'mi d'da hmä, d'da b'odi n'ne d'da 'nä; n'ne
- III. Nuar e'te ya m<sub>o</sub>te ya mengú h'oi neya afromexicanos

**Th'utsi 37.-** Nuya mengú h'oi neya afromexicanos pat'si r'a m<sub>o</sub>te d'da et'de r'a matdi p'pa d'da b'bo tem'mi hmä ya n'año h'ammi t'sitdibi n'ne ne nuya et'de h'oki, tem'mi d'da h'oki wa tem'mi ya m<sub>o</sub>te d'da s'sä h'aya mengú,h'ar th'ñoño 'nä.

**Th'utsi 38.-** Nuya mengú h'oi neya afromexicanos pat'si r'a m<sub>o</sub>te d'da t'tuni r'a b'odi ya m<sub>o</sub>te n'ne nuya et'de, nn'u h'aya h'oki h'ar p'pafí, d'da t'tä r'a boh'o, nuar t'xadi near ch'ala.

## TH'OTDI VII

### NUAR T'ÄNI

**Th'utsi 39.-** Nuya mengú h'oi neya afromexicanos pat'si r'a m<sub>o</sub>te d'da t'äni n'nu gath'o r'a mengú, d'da h'ab'bu d'da t'äni n'nu tem'mi d'da h'oki wa d'da et'de r'a Xani h'ai wa ya Tt'elo xani h'ai d'da m'pati xi th'ño wa d'dar duxte h'aya m<sub>o</sub>te mengú.

Nuar Xani h'ai wa ya Tt'elo xani h'ai d'da t'äni ya mengú h'oi neya afromexicanos ya d'da h'oki nuya h'ammi t'sitdibi Nuya et'de r'a Xani h'ai n'ne Nuya et'de r'a Tt'elo xani h'ai p'pa d'da T'tä, k'oya t'ñu xi th'ño, r'a wani f'feni n'ne h'aya ngú m<sub>u</sub>tsi th'odi, n'ne nub'bu h'o d'da h'oki wa xi th'ño d'da mih'i nuya f'feni h'oki d'da et'de.

## TH'OTDI VIII

### NUAR TH'UTSI T'SITDIBI

**Th'utsi 40.-** Nuar Xani h'ai, d'da t'ñowi ya t'sitdibi ya tt'elo xani h'ai, d'da h'oki ya n'na ch'iti yoh'o et'de h'ar h'äya, ya matdi p'par th'utsi t'sitdibi nuya mengú h'oi neya afromexicanos.

Nuya ngú ya th'utsi t'sitdibi d'da pat'si ya e'te nuya mengú h'oi neya afromexicanos, d'da h'ongar faxte p'pa d'da h'oki ya th'utsi n'nar h'oi d'da 'ñä n'ne d'da th'utsi r'a th'ñomfo n'ne nuar th'ñoño ya mengú h'oi wa ya afromexicanos.

**Th'utsi 41.-** Nuar Xani h'ai, d'da t'ñowi ya Xani h'ai h'agar mengú nuya mengú h'oi **neya** afromexicanos, d'da matdi ya et'de h'oki p'pa d'dan p'pah'ui, n'ne d'da et'de r'a tih'i nuya mote r'a th'utsi t'sitdibi neya pat'si ya h'ammi t'sitdibi.

## TH'OTDI TH'ÑU

### NUAR TH'OGUI R'A T'SITDIBI

#### H'ense n'nar Th'utsi

**Th'utsi 42.-** N'nu h'aya et'de t'sitdibi r'a fadi, ya h'oi, ya h'ammi wam r'a ya et'de d'da är t'sitdibi, near p'pafi r'a Xani h'ai n'ne d'da yopb'bu n'nar mengú h'oi wa ya afromexicano, nuna d'da pat'si n'nar faxte t'sitdibi wa n'nar faxte r'a t'sitdi r'a h'ai n'ne n'nar h'oi d'da xifi tem'mi hmä n'ne d'da p'poar th'ñoño nearr b'bui ya welo. Nunar h'oi d'da xifi tem'mi hmä d'da faxte n'ne k'oya b'bäh'o t'sibi, p'pa d'da h'ab'bu d'da et'de xi th'ño r'a mote d'da pat'si r'a th'ogui r'a t'sitdibi.

Nuya h'oi n'ne ya ngú et'de r'a t'sitdibi d'da h'andi nuar mengú h'oi n'ne d'da p'pani r'a fadi.

**Th'utsi 43.-** Nuya mengú h'oi wa ya afromexicano pat'si r'a mote d'da t'tuni ya fat'si b'badi, d'da h'ab'bu n'ne ya fat'si t'sitdibi xi th'ño, p'pa ya mote r'a mengú n'ne nuar h'oise, p'pa d'da h'ab'bu d'da h'öya d'da etdiyi.

**Th'utsi 44.-** N'un h'aya et'de d'da yopb'bi n'nar mengú h'oi wa ya afromexicanos, nuya h'oi neya ngú et'de r'a t'sitdibi d'da är gaxte, n'nub'bo d'da th'awi ya koh'i t'sitdibi b'bui n'ne d'da h'andi ya mote h'oi.

**Th'utsi 45.-** Nuya fadi h'amb'bu ya mengú h'oi n'ne ya afromexicanos d'da h'undar th'ñoiki d'da pat'si nuya et'de h'oki d'da faxte d'da p'pengui d'da b'bukui gath'o ya mengú. Nuya et'de h'oki d'da e'te ya th'ñoño neya et'de ya mengú h'oi n'ne ya afromexicanos.

**Th'utsi 46.-** Nuar Ngú t'xadi r'a Faxte r'a T'sitdibi r'a Nuevo León d'da h'oki ya et'de h'oki p'pa d'da u'tä nuyan faxte t'sitdibi d'da p'podí nuya mote ya mengú h'oi n'ne ya afromexicanos

## TH'OTDI GOH'O

### NUYA N'NAÑO H'OKI XIFI YA MENGÚ H'OI N'NE YA AFROMEXICANOS H'ENSE N'NAR TH'UTSI

**Th'utsi 47.-** Nunar Xani h'ai , k'oya ngú t'sitdibi, d'da h'oki n'ne d'da et'de ya N'naño h'oki ya Xifi ya Mengú h'oi n'ne ya Afromexicano, ya d'da t'ñowi nuya ngú t'sitdibi mönda n'ne b'bikua, n'ne pat'si n'na r p'pafi, p'pa d'da t'ingä n'un h'ense pat'si nuar mengú, ya b'bafi, ya b'odi ya welo, ya th'utsi wa tugu, p'pa et'de, n'nar h'oki n'ne nuar b'ede nuya th'utsi t'sitdibi d'da p'paga, p'par xi h'oni et'de n'nu ya d'da n'ne d'da yogua n'ne d'da th'odi p'pa d'dar t'sitdibi ya mengú h'oi n'ne ya afromexicano.

**Th'utsi 48.-** Nuya n'naño h'oki, d'da mih'i n'nu ya xifi h'inda b'bath'o: Nuar th'ugu r'a mengú hmä eh'e nuar mengú h'oi wa ya afromexicano, ya xifi n'nu gath'o p'po nuar mengú, r'a th'ñoño ya mengú h'oi wa ya afromexicano, nuya et'de mengú, nuya n'naño h'oki ya t'sitdibi h'amb'bu b'bu, nuya h'oki n'ne ya et'de ya b'odi ya welo. Nunar n'naño h'oki d'da p'pati k'oya xifi b'bi u'mbia.

**Th'usi 49.-** P'par et'de n'nar n'naño h'oki, ra Ngú t'sitdibi d'da h'andi nuya hmä mongar T'sitdibi Gath'o gui H'andi n'ne gui Th'ogui h'aya Xifi T'sitdibi n'ne ne nuar T'sitdibi r'a Handi n'ne r'a Th'ogui h'aya Xifi r'a Xani h'ai mm Nuevo León.

## TH'OTDI KÄTDA

### NUYA T'ÑOWI K'OYA MUTSI T'SITDIBI MÖNDA H'ENSE N'NAR TH'UTSI

**Th'utsi 50.-** K'oya th'awi hmä d'da et'de h'ar T'sitdibi, r'a Ngú t'xadi Mönda nuya Mengú H'oi n'ne num r'a ya t'sitdibi, d'da h'okuwa, nuar Xani h'ai n'ne ya Tt'elo xani h'ai, pat'si r'ar b'bafi, d'da faxte r'a h'oki n'nu d'da hmä ya koh'i r'a H'oki p'pa d'da Et'den'ne d'da K'uatí nuya Mote ya Mengú H'oi d'dan p'pafi p'pa et'de h'ya th'utsi t'sitdibi d'da mä n'ne d'da pengui nuya h'oki ya mote ya mengú h'oi wa ya afromexicano, n'ne nuar gath'o t'tä, r'a n'naño b'odi ya welo d'da u'nä r'a xaki.

Nuar Xani h'ai n'ne ya Tt'elo xani h'ai, d'da et'de nuar p'pafi, d'da faxte n'nu ya koh'i b'bi t'ñowi k'oar Ngú t'xadi Mönda ya Mengú H'oi n'ne nuar Mutsi t'sitdibi Mönda ya Mengú H'oi.